

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعْلَمُوا الْقُرْآنَ فَرَضَ عَلَيْهَا

النور الفاضل

نظم الفرائض

لفضيلة سيدنا الاستاذ العلامة مولانا محمد نور شاه قدس سره

املاؤه على

مولانا السيد فخر الدين احمد

المطبوع في مطبعته بركتبرج

على نقد المكتبة الخيرية الواقعة في مراد آباد

شکر نعمتہا تو چندان نعمتہا تو

اذا نکه حق است بر لاله و یاسمن کہ بشکر فیض گلشن و ابر
 میسای بیویند و نیکبت بنگو فہا و متبسم بشام جان گلچیان را
 منورہ و پہنچ گردانند نظر اعلیہ

حضرت محترم مولانا سید فخر الدین احمد رکن ہمالیست شاد و اب رشتیات
 اندوذا و ابر میسان انوری۔ و تخلیست بہمت افروز از گلشن شاد کشمیری
 این قلابہ لولو بائی گرا نیہا سفتہ سمط علم فرائض بملاک کتب خانہ فخریہ
 شاہی مراد آباد ازانی داشتہ کہ بتعمیم اشاعت فیہ خوش
 حقوق واجبہ شکر و امتنان را بجا آرند

پندیر آباد

نام مستعجبہ فخریہ شاہی مراد آباد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بشنوا از انوار علوم و جهول
بعد تجبیز و دفن و دادن زمین
ذی فروض متقدره داده
بعد ازاله دبی فروض گال
دارت مال دارن می الارحام

بعد حمد خدا و نعت رسول
مال نبود چو مستحق العین
هم پس از عزل ثلث موصی به
عقبه بعد ازاله بر و همه مال
بعد ازین دو فریق ای منعم

موانع ارث

رق و قتل اختلاف دین و دار

مانع ارث آمدند چهار

یہ قتلے کہ بالسبب باشد مانع ارث کس نے باشد

ذومی الفروض

<p>صاحبان فرض مال و اثاث اب و جد صحیح و زوج و کوز و ان اثاث اخت و دختر و ختم فرض اب و جد و ان چو بگذار سهم جد و ان سهم نصیب پدر و جد و ان چو پیش شوند ساقط این ذوق می شود و ولد زوج و بیع مال باید داشت</p>	<p>چاره از ایشان ذکر رشتہ اثاث ہم باخ خفی است اے ماجور جد و ثابتہ زن و مادر مورث از صلب یا ز ابن و لد و لد ام یکے چہ مادہ چہ نر ثلث با استوا ہے گیرند و ز اب و ولد ابن و نیز از جد و لد ابن یا ولد چو گذاشت</p>
--	--

ورنہ نصف از برای زوج بنہ
 دخت را نصف دہ چو میت پسر
 چونکہ صلبیہ نبودا کہ ہشیار
 گر شود جمع با یکے دستہ
 اخت عینی و دخت ابوی را
 محب یا بد ز جد و ابن و اب
 ولد ابن یا چو بود ولد
 سدس مال از برائے مادر و ا
 ثلث باقی ز زوجہ و شوہر
 جدہ ثابتہ یکے یا چہند

زوجہ را ثلث بیع ایسان دہ
 ہم و ثلث از یکے فرود اگر
 ہچو صلبیہ بنت ابن انگار
 سدس باشد نصیبش اکی سرور
 حکم بنت است و بنت ابن مہا
 نیز علای اذاخ اقرب
 یا دو تن با اُخوۃ اکی محبہ
 ورنہ ثلثش سالی اکی ہشیار
 چوں یکے زال دو ماند و نیز پدر
 وارث سدس مال فرمایند

باموازة و نفی ام و چنان

پدری از پدر رسد بزبان

عصبات

عصبه که بنفشه که بالغیه

که مع الغیر آمد اے ذی خیر

ادل آں مردواں که خوشی و

بنود از جانب کدام ز سنے

پس بترتیب ارث آں مردان

فرع و اصل اند و فرع اصل خنایں

واں زنان که دوثلث نصف بند

همراه اخوة قسم بالغیه راند

همراه نیت و نیت ابن اکر جال

اخت و ارث سوم فریق بزاں

وجه ترجیح شان ز یکدیگر

احدی قرط قوت است آخر

حجب نقصان

غیر ممنوع سابق اے دانا

گاه حاجب شود دیگر کس را

چونکه مدله به اکن بود لیکن

ولدام زام بود ایمن

یا بود در عصوبت آن اقرب	یا بود قرب و اتحاد سبب
-------------------------	------------------------

النواع سهام

اسهم فرض برد و نوع بدان

نوع ثانی دوثلث و ثلث انگار

نصف ربع است ثلث اول ز آل

نیز سدس از همین ست اگر پیش

مخارج

عدد مثل فرض در واحد

و در یک نوع چند جمع شوند

نصف و نوع دوم شش باشد

ثلث اگر جمع شد بآن ثانی

بهر یک مخرج است اگر ماعد

خارج از مخرج اقل گیرند

ربع و آن خارج از و شش باشد

مخرجش بست و چارمیدانی

عول

گز نمخرج فروض بشیں شوند

عدا آن کسور کن یک جا

کسری از دسے فروزده عول کنند

خود بخود عول سے شود پیدا

رد

عکس عمل است رد چو پیش شود

گر به زوجین زیادہ راند ہی

پس اگر باقی وہبہام دگر

ضرب در مخرج آں سہام کنند

بعد ازین حصہ بان شو ہر وزن

دان گرفتہ کوست صاحب رد

باقی اربہ سہام دانی نیست

مخرج از خارج فرض المحبہ

فرض او شان ز مخرجش بد ہی

احد سے بد میان آں سر

حاصل ضرب مخرج انگارند

ضرب کن در سہام ای ذوقن

حفاظ شان بایست بباقی زد

یک نسبت میان تباہ نیست

ضرب کن ای عزیز وفق سهام

باقی آن عمل بسا ز تمام

تصحیح

ز سد سهم نسرقه چو تصحیح

ضرب کرده رؤس کن تصحیح

کل آن گر مبانیست باشد

وفق آن از موافقت باشد

در تداخل بوقت کسرای یار

حکم بچو موافقت انگار

در قند کسر در دو جا به سهام

گیر وفق رؤس و یا همه تمام

نسبت اندر رؤس دیده بساز

ضرب یک در مثال ای ممتاز

در تداخل ضرب اکثرشان

می شود نخرج سهام عیان

در تباین از ضرب یک بدگر

ضرب حاصل باصل مسئله شمر

در توافق بود میان رؤس

ضرب وفق است در دگر مانوس

وانچه حاصل ز ضربی آید

نسبت ثالث و زیاده ازان

انچه از اصل بود سهم گروه

وانچه یک فرق را شود حاصل

ضرب در اصل مسئلہ اش شاید

سوی مسلخ چو ثانی اسلک جان

کن بمضروب ضرب حصہ پزودہ

کن بر آحاد قسمت احوال

قسمت ترکات در میان ورثہ و غرام

مال میت چو میکنی تقسیم

نسبت مال ذین با تصحیح

ضرب کن حظ ہر یک در مال

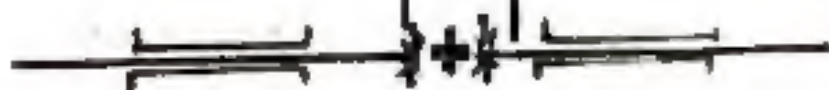
باز برو فی اصل یا کامل

بر ذوی ارث یا دہی بہ غریم

طلب دکر کن بہ بسط صحیح

یا بوقش بدین احوال

بایدت کرد قسمت حاصل

تخارج

گر کسی ارث داد مسلح نمود

برسہامیکہ وارثان دگر

قسمت مال بایہ ت بنمود

یا قندی حاصل اے سرور

مناسخہ

قبل قسمت چو وارثے بگذشت

پس دو تصحیح رایکے سا زند

حفظ ثانی ز مبلغ سابق

مخرج آندم فریضہ رادانی

ور تو افق میاں اکس دو بوی

پس بمضروب ضرب باید کرد

ارث اوارث وارثانش گشت

فرضیانش مناسخہ خوانند

چون مبائن بمبلغ لاحق

حاصل ضرب اول و ثانی

ضرب کن و فوق ثانی احوال

حصہ وارثان اول مرد

حصہ دیگران بنانی السید یا بوقش ہیں مسل یا بد

ذوی الارحام

چار صنف است ذورحم بشمار
 اربع از صنف اول اقرب کائن
 صنف اصل گریو دیگران
 صنف اصل مختلف چونتاد
 کرده اول مخلوط را استر از
 نفع چون بیش شد ز یک بشمار
 صنف ثانی ہم این چنین باشد
 ثلث نشان چمکلت برسان

فرع داصل شست فرع اصل و یا
 ولد وارث است بعد ازاں
 پس بارش اند معتبر اُبدان
 فرع را ارث اصل باید داد
 مختلف بطن رادہ اسے ممتاز
 پس باصل آن عدد رعایت دار
 در قرابت چوتھد باشد
 پس شود ہر یکے زمتی دان

صنف ثابث که منتفی باشد

صنف راجع که منتفی موجب

متحد در قرابت است اگر

باقی آن گونه فهم و در بر فصل

باب و ام هم این چنین باشد

یا سوسه جده باشد ای امجد

اربع اقوی ز دیگران بشمار

مستبر کن جیات را در اصل

خفتنی و حمل و مفقود

آنچه نقص بود به خفتنی ده

سیلغ هر دو حال حمل برابر

منرب کن حظ هر یک به اگر

بمجموع حمل است حکم در مفقود

چون بترتیب موت علمت نیست

بهر حمل اکثر دو بسم بن

نسبت شان دو دیدن ترانج

یا بوق و بدو زد و کستر

چون که وی کارش دیگر کس نبود

گیر اینجا که وقت موت یکی هست

اضافه

از ارشاد تلامذه حضرت علامه شاه صاحب (قدس) العزیز
یعنی جناب محترم مولانا سید فخر الدین محمد صبا دامت کاتهم مشتمل بر شش سطر
تمتہ (۱)

تماثل - تماثل - تباین - توافق

نسبت دو عدد توافق بود	باقی قسمت از یک چو فرود
بیچ نبود تدافلس بشمر	تین بقین
باشد از جنس واحدی واجب	ماثل بلوچو هر دو ع

تمتہ دوم - عول

عول را یاد گیر شست و
پس زشش جفت و یاد افتر

الدوشش تا ہفتہ سہ اوتا

ست ہفت غول خنرست چا

تمہ (۳) شرح صور حجب

گزوارث دیگر سہ بزبان

حجب حرمان گوجو جسدان

ورنقصان حظ رساند کہ

حجب نقصان گویندش اکر

فارے کو نصیبش حرمان است

گاہ دیگر از دیگران است

مادر اب زاب شود محروم

مادر اتم ام از د محروم

گاہ نقصان رسد از دیگر

چود داخوہ بکادوبہ

آن کہ نقصان حظ از دیگر یافت

گاہ حرمان از دیگر یافت

جدہ با مادر و پسر چو بود

جز بکرمان بدست او پیرسد

وہ نیابد بسوئے نقص مگر

فرمیان گفتہ این چنین سرور

تتمہ (۴) متعلق مسئلہ جدات

چون تساوی بود میان جدات
گر زنی دخت دخترش بد
باشد آل جده از پدر جده
مادر اتم اجدادی ہوشن

لغو شد فرق ذوجہت بہات
بنکاج نمیرہ اش امجد
مہرا دلاد شان و سلسلہ
وقت قسمت رود بآں ہدوش

تتمہ (۵) متعلق مسئلہ بنات ابن

از دو صلیبہ نبت ابن ایجان
با ذکر نصف خطا و گسیر

اگر نہ باشد ذکر رسد بزیان
غیر شعبے کہ ادبغم مسیر

تتمہ (۶) متعلقہ موانع ارث

بے نسب بچہ بچہ
قتل مجنون و طفل و قتل خطا

مورثے خویش را ز ارث رود
مانع ارث نیست گسیر مہا

تمام شد

اسلامی تاریخ کی پہلی کتاب

ہمارے پیغمبر ﷺ

فاضل مصنف نے اس مختصر سالہ میں ہمارے خزانے جمع کیے ہیں +
 (۱) کلہ طیبہ کی تفسیر (۱۲) اسلامی عقائد و احکام (۳) حضور ﷺ و سلم کی
 پیاری زندگی کے پیارے حالات کو ایسے طرح لکھ گئے ہیں جو اپنے طرز تحریر میں
 یقیناً بے نظیر ہیں جملے ہنایت چھوٹے چھوٹے۔ ایسے آسان کہ عورت شاس شخص
 بلا تکلف مضمون سمجھ جائے (۴) یہ چیز بہت زیادہ قابل قدر ہے کہ سیرت مقدسہ
 کے ہر واقعہ کے نتائج پر ہنایت دلکش انداز میں توجہ دلائی گئی ہے جس کے باعث
 سیرت مقدسہ کے مطالعہ کا اصل مقصد خود بخود ذہن نشین ہو جاتا ہے۔
 خط ہنایت واضح ٹائٹل رنگین۔ تقطیع ہنایت سوزوں۔ صفحات ۱۲۸ علامہ

قیمت صرف ۵ روپے اسلامی تعلیمات کا تبلیغی مرقع

یہ ایک ہنایت خوبصورت نقشہ ہے جس میں ان تمام امور کے متعلق جن کی انسانی
 زندگی میں ضرورت پڑتی ہے قرآن شریف کی سوا سو آیات و بکاری شریف مسلم
 شریف کی دو سو احادیث مقدسہ کا ہنایت سلیس اور مستند ترجمہ بہت دلچسپ
 ترتیب سے جمع کیا گیا ہے نقشہ کے بیچ میں حضور ﷺ و سلم کے فرمان عالی بنام
 متوکل شاہ مصر کی عکسی نقل بھی ہے جو برکت کے ساتھ نقشہ کی خوبصورتی میں بھی اضافہ
 کر رہی ہے۔ آپ کمروں میں آویزاں کیجئے اور ہر وقت ہر معاملہ میں اسلام کا حکم معلوم

حضرت علامہ الاستاذ مولانا السید محمد انور شاہ صاحب
قدس سرہ کی دیگر تصانیف

العرف الثدی - تقریر جامع ترمذی للعلہ
نیل الفرقین - مسئلہ رفع یدین کے متعلق بہترین کتاب ہو۔
اسط ابیدین - نیل الفرقین - نیل الفرقین کے متعلق حضرت موصوف
جانب سے مفید حواشی اور اضافات کا مجموعہ
اکفای الملحدین - رد قاریانیت کے متعلق بہترین کتاب
خاتم النبیین - مسئلہ ختم نبوت پر جامع ترین بحث
کشف المستر عن صلوٰۃ الوتر - صلوٰۃ وتر کے متعلق بہترین بحث
مکرا نبھا حدیہ

ترجمہ قرآن تشریف اند حضرت شیخ الہند قدس اللہ سرہ العزیز
مع تفسیر حضرت موصوف و حضرت علامہ مولانا شبیر احمد صاحب عثمانی
شیخ الحدیث والتفسیر جامعہ اسلامیہ ڈاکھیل بمبئی مدینہ پریس کچھوہ
علماء ہند کا اتفاق ہو کہ اس سے بہتر مستند یا محاورہ سلیم اور مفید ترجمہ
تفسیر ہندوستان میں نہیں ہے۔
رفاعہ عام کے لکچر یہ نہایت ارزاں یعنی غیر مجلد صہ مجلد کریم کے
جملہ

مدکی اور غیر مدکی بکھاری سے ملنے کا پتہ تجارتی کتب خانہ فخریہ مدر شاہ